

خودکشی؛ از تحریم فقهی تا تحریم حقوقی

دکتر پیمان حسین زاده

تقدیرم به:

ارواح رفیع و قدسی دوستان سفر کرده ام

سیدرضا موسوی تومتری و حسین اسکندری

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
بخش نخست - مفاهیم و کلیات.....	۱۷
فصل اول - حق حیات؛ تکریم یا سلب آن.....	۱۸
فصل دوم - از مفهوم‌شناسی خودکشی تا گونه‌شناسی آن.....	۲۱
مبحث اول - تعریف و مفهوم خودکشی.....	۲۱
مبحث دوم - انواع خودکشی.....	۲۶
گفتار اول - تقسیم‌بندی خودکشی از دیدگاه ژوسه و مورتور.....	۲۷
گفتار دوم - تقسیم‌بندی خودکشی از منظر امیل دورکیم.....	۲۷
مبحث سوم - گونه‌های دیگر خودکشی.....	۲۹
۱. خودکشی تقلیدی.....	۲۹
۲. خودکشی دسته جمعی.....	۳۰
۳. وسوسه خودکشی.....	۳۰
۴. خودکشی به دلیل ترس.....	۳۱
۵. خودکشی عصبی.....	۳۱
۶. تهدید به خودکشی به قصد گروکشی.....	۳۱
۷. خودکشی رمانتیک.....	۳۱
۸. خودکشی‌های آرمانی و عقیدتی.....	۳۲

۶ □ خودکشی؛ از تحریم فقهی تا تجریم حقوقی

- فصل سوم - نگاهی نظری به پدیده خودکشی در ایران ۳۳
- فصل چهارم - واکاوی فقهی - حقوقی خودکشی ۳۶
- مبحث اول - خودکشی از منظر فقه و حقوق اسلامی ۳۶
- گفتار اول - حرمت خودکشی و أدله تحریمی آن ۳۶
۱. کتاب ۳۹
۲. سنت ۴۲
۳. اجماع ۴۵
۴. عقل ۴۷
- گفتار دوم - ضمانت اجرای تحریم خودکشی از منظر فقه اسلامی ۴۸
۱. جنایت عمدی بر خود ۴۹
۲. جنایت غیر عمدی بر خود ۵۰
- مبحث دوم - رویکرد سیاست تقنینی جزایی ایران در قبال خودکشی ۵۱
- مبحث سوم - مصادیق و سایر صور خودکشی ۵۷
- مبحث چهارم - مباشرت خود شخص در خاتمه دادن به زندگی خویش ۵۹
- مبحث پنجم - مباشرت دیگری (دیگران) در پایان دادن به زندگی فرد بنا به درخواست و رضایت وی ۶۲
- گفتار اول - مقایسه اتانازی و خودکشی ۶۳
- گفتار دوم - اتانازی و خودکشی مساعدت شده پزشکی ۶۵
- فصل پنجم - حق مرگ در حقوق کیفری ایران ۶۷
- مبحث اول - بررسی دیدگاه‌های موافقان حق مرگ ۶۷
۱. اصل فردیت و استقلال فردی ۶۷
۲. پوچ گرایی ۷۰
۳. حفظ ارزش‌ها و هنجارهای جامعه ۷۱
۴. حق داشتن زندگی خصوصی ۷۱
- ۵- فایده گرایی ۷۲
۶. عدم ضرر و آسیب مستقیم به جامعه و دیگران ۷۳
- مبحث دوم - بررسی دیدگاه‌های مخالفان حق مرگ ۷۴

فهرست مطالب □ ۷

۱. اصل پدرسالاری حقوقی (قانونی) ۷۴
۲. اصل اخلاق گرایی حقوقی (قانونی) ۷۵
۳. تقدس حیات ۷۶
۴. اصل سودمندگرایی یا فایده مندی ۷۷
۵. صدمات ثانویه و غیرمستقیم ۷۷
- مبحث سوم - آثار پذیرش حق مرگ ۷۸
- گفتار اول - آثار و پیامدهای مثبت ناشی از پذیرش حق مرگ ۷۸
- گفتار دوم - آثار و تبعات منفی ناشی از پذیرش حق مرگ ۷۹

بخش دوم - خودکشی و اقدام به آن در پرتو اصول جرم‌انگاری . ۸۱

- فصل اول - ضوابط و معیارهای جرم‌انگاری ۸۲
- مبحث اول - معیار توازن دلایل ۸۵
- مبحث دوم - معیار مقبولیت (فرض هم‌نوایی و پذیرش) ۸۶
- مبحث سوم - معیار منع ایراد و خسارت ۸۷
- مبحث چهارم - معیار پالایش ۸۸
- گفتار اول - فیلتر (صافی) اصول ۸۸
- گفتار دوم - صافی پیش فرض‌ها ۸۹
- گفتار سوم - صافی کارکردها ۹۰
- مبحث پنجم - فیلتر عمل‌گرایی ۹۱
- مبحث ششم - اصل زیان - (ضرر) ۹۲
- مبحث هفتم - پدرسالاری قانونی (قیم‌مداری قانونی) ۹۴
- مبحث هشتم - اخلاق گرایی قانونی ۹۷
- مبحث نهم - کمال‌گرایی قانونی ۱۰۱
- مبحث دهم - حفظ مصالح خمسه ۱۰۲
- مبحث یازدهم - نگهداشت مصلحت (عمومی) ۱۰۲
- مبحث دوازدهم - کرامت انسانی ۱۰۳

۸ □ خودکشی؛ از تحریم فقهی تا تجریم حقوقی

- مبحث سیزدهم - امر به معروف و نهی از منکر..... ۱۰۶
- مبحث چهاردهم - تعزیر بر انجام عمل حرام..... ۱۰۷
- فصل دوم - تبیین چیستی و چرایی جرم انگاری یا عدم جرم انگاری خودکشی..... ۱۰۹
- بخش سوم - تلقی یا عدم تلقی جرم انگارانه از خودکشی و صور مختلف ارتکاب آن در حقوق جزای ایران..... ۱۱۳**
- فصل اول - مداخله کنندگان و عوامل دخیل در خودکشی..... ۱۱۵
- مبحث اول - مباشرت در خودکشی..... ۱۱۵
- مبحث دوم - شرکت در خودکشی..... ۱۱۹
- مبحث سوم - تسبیب در خودکشی..... ۱۲۱
- مبحث چهارم - معاونت در خودکشی..... ۱۲۳
- گفتار اول - تحریک به خودکشی..... ۱۲۸
- گفتار دوم - دعوت به خودکشی..... ۱۳۱
- گفتار سوم - تهدید به خودکشی..... ۱۳۳
- فصل دوم - اکراه به خودکشی..... ۱۳۶
- فصل سوم - تظاهر به خودکشی..... ۱۴۲
- فصل چهارم - فراهم آوردن یا تسهیل موجبات ارتکاب به خودکشی طفل یا نوجوان..... ۱۴۲
- فصل پنجم - خودداری از کمک و نجات جان خودکشی کننده و یا در معرض خطر خودکشی..... ۱۵۰
- فصل ششم - عملیات استشهادی و انتحاری..... ۱۵۶
- مبحث اول - اقوال فقها در مورد عملیات استشهادی..... ۱۵۷
- مبحث دوم - شرایط عملیات استشهادی..... ۱۵۸
- گفتار اول - تفاوت عملیات استشهادی و عملیات انتحاری..... ۱۶۰
- گفتار دوم - اقوال فقها درباره وجوه افتراق عملیات استشهادی، عملیات انتحاری و خودکشی..... ۱۶۱

فهرست مطالب □ ۹

فصل هفتم - تشخیص قتل از خودکشی	۱۶۷
فصل هشتم - خودکشی زن باردار	۱۷۰
فصل نهم - امتناع از نجات فرزند خودکشی کننده	۱۷۴
فصل دهم - دخالت در خودکشی حاجب از ارث	۱۸۰
فصل یازدهم - ضمانت اجراهای حقوقی و کیفری خودکشی	۱۸۲
مبحث اول - در صورت فوت	۱۸۲
گفتار اول - خودکشی قاتل عمد	۱۸۲
گفتار دوم - محرومیت یا عدم محرومیت ورثه از ارث منتحر	۱۸۳
گفتار سوم - مطالبه و برداشت دیه یا ضرر و زیان مادی از ماترک خودکشی کننده	۱۸۴
مبحث دوم - در صورت زنده ماندن	۱۸۵
گفتار اول - تعزیر	۱۸۵
گفتار دوم - محرومیت از حقوق اجتماعی	۱۸۶
گفتار سوم - سقوط وصف عدالت در پذیرش شهادت	۱۸۷
گفتار چهارم - بطلان وصیت	۱۸۸
گفتار پنجم - بطلان معامله	۱۹۱
گفتار ششم - انتفاء بیمه عمر	۱۹۲
گفتار هفتم - پیش بینی و اعمال اقدامات تأمینی و تربیتی	۱۹۳
چند پرسش و پاسخ	۱۹۵
نتیجه گیری	۱۹۷
پیشنهادها	۲۰۴
فهرست منابع و مآخذ	۲۱۱
کتاب (فارسی و عربی)	۲۱۱
مقالات	۲۱۵
پایان نامه ها	۲۲۰
منابع انگلیسی	۲۲۲